Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

8 päivänä kesäkuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö — Unionin kansalaisuus — SEUT 21 artikla — Oikeus liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella — Henkilö, jolla on sekä asuinjäsenvaltionsa että synnyinjäsenvaltionsa kansalaisuus — Sukunimen muuttaminen synnyinjäsenvaltiossa, kun se ei ole vakinainen asuinpaikka — Nimi, joka vastaa syntymänimeä — Hakemus tämän nimen merkitsemiseksi asuinjäsenvaltion väestörekisteriin — Hakemuksen hylkääminen — Peruste — Nimeä ei ole saatu vakinaisen asumisen aikana — Kansallisessa oikeudessa on muita menettelyjä saman nimen tunnustamiseksi

Asiassa C-541/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Amtsgericht Wuppertal (Wuppertalin alioikeus, Saksa) on esittänyt 24.9.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 16.10.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa, jonka on pannut vireille

Mircea Florian Freitag,

Angela Freitagin,

Vica Pavelin,

Stadt Wuppertalin ja

Oberbürgermeister der Stadt Wuppertalin osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit A. Prechal, A. Rosas (esittelevä tuomari), C. Toader ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Schiano,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.9.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Saksan hallitus, asiamiehinään M. Hellmann, T. Henze ja J. Mentgen,

— Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja M. Castelo-Branco,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Romanian hallitus, asiamiehinään A. Wellman ja R. H. Radu,

— Euroopan komissio, asiamiehinään E. Montaguti ja G. von Rintelen,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.11.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 18 ja SEUT 21 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty Mircea Florian Freitagin vireille panemassa menettelyssä, joka koskee hänen sukunimensä muuttamisen Romaniassa laillisesti saaduksi sukunimeksi tunnustamista ja merkitsemistä väestörekisteriin Saksassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asian kannalta merkitykselliset siviililain täytäntöönpanolain säännökset

3 Siviililain täytäntöönpanolain (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch), joka annettiin 21.9.1994 (BGBl. 1994 I, s. 2494 ja oikaisu BGBl. 1997 I, s. 1061), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä EGBGB) 5 §:ssä, jonka otsikko on ”Henkilöstatuutti”, 1 momentin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä säädetään seuraavaa:

”Jos viitataan sen valtion lainsäädäntöön, jonka kansalainen asianomainen henkilö on, ja hän on usean valtion kansalainen, sovelletaan sen valtion lainsäädäntöä, johon henkilöllä on kiintein yhteys erityisesti vakinaisen asumisen tai elinolosuhteidensa perusteella. Jos henkilö on myös Saksan kansalainen, tällä oikeusasemalla on etusija.”

4 EGBGB:n 10 §:n, jonka otsikko on ”Nimi”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Henkilön nimen määräytymiseen sovelletaan sen valtion lakia, jonka kansalainen kyseinen henkilö on.”

5 EGBGB:n 48 §:ssä, jonka otsikko on ”Muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saadun nimen valinta”, säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön nimeen sovelletaan Saksan lakia, hän voi päättää ottaa käyttöön toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tapahtuneen vakinaisen asumisen aikana saamansa ja tämän jäsenvaltion väestörekisteriin merkityn nimen ilmoittamalla sen väestörekisteriin, ellei se ole selvästi ristiriidassa Saksan oikeuden keskeisten periaatteiden kanssa. Nimen valinnalla on taannehtiva vaikutus siihen ajankohtaan asti, jona nimi merkittiin toisen jäsenvaltion väestörekisteriin, ellei henkilö nimenomaisesti pyydä, että nimen valinnan vaikutus ulottuu ainoastaan tulevaisuuteen. Ilmoituksen on oltava julkisesti todennettu tai oikeaksi todistettu. – –”

Nimenmuutoksesta annettu laki

6 Saksan oikeudessa nimenmuutosta säännellään julkisoikeudellisilla säännöksillä, tarkemmin sanottuna menettelyllä, josta säädetään 5.1.1938 annetussa sukunimien ja etunimien muuttamista koskevassa laissa (Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen (NamÄndG); RGBl. 1938 I, s. 9) nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna 17.12.2008 annetun lain (BGBl. 2008 I, s. 2586) 54 §:llä (jäljempänä nimenmuutoksesta annettu laki).

7 Nimenmuutoksesta annetun lain 1 §:n sanamuoto on seuraava:

”Saksan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön, jonka kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka on [Saksassa], sukunimeä voidaan hakemuksesta muuttaa.”

8 Mainitun lain 3 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Sukunimi voidaan muuttaa vain, jos muutos on perusteltu tärkeän syyn vuoksi.”

9 Nimenmuutoksesta annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan asiassa tehtävän päätöksen kannalta merkitykselliset seikat on arvioitava viran puolesta.

10 Nimenmuutoksesta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädetään, että sukunimen muuttamista koskeva hakemus on jätettävä sen alueen alempaan hallintoelimeen, jossa hakijan koti- tai asuinpaikka on.

11 Sukunimien ja etunimien muuttamista koskevaa lakia koskevan yleisen hallinnollisen määräyksen (Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen) (NamÄndVwV), joka annettiin 11.8.1980, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 11.2.2014 annetulla hallinnollisella määräyksellä (BAnz. AT, 18.2.2014, B2) (jäljempänä nimenmuutoksesta annettua lakia koskeva määräys), 27 kohdan 1 alakohdan sanamuoto on seuraava:

”Henkilöiden nimiä säännellään yksityiskohtaisesti ja – lähtökohtaisesti – tyhjentävästi yksityisoikeuden asiaa koskevilla säännöksillä. Julkisoikeudellisella nimenmuutosmenettelyllä pyritään poistamaan haitalliset vaikutukset yksittäisessä tapauksessa. Se on luonteeltaan poikkeuksellinen. Tämän vuoksi on ensisijaisesti selvitettävä, voidaanko tavoite saavuttaa siviilioikeudellisella nimenmuutosilmoituksella tai holhousasioita käsittelevän tuomarin määräyksellä.”

12 Määräyksen 28 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Sukunimi voidaan muuttaa vain, jos muutos on perusteltu tärkeän syyn vuoksi. Syy on tärkeä silloin, kun hakijan suojeltava intressi – – nimen muuttamiseen on painavampi kuin sen kanssa mahdollisesti ristiriidassa olevat muiden osapuolten suojeltavat intressit – ja lain säännöksistä johtuvat nimeä koskevat periaatteet, joihin kuuluvat nimen sosiaalinen sääntelytehtävä ja perityn nimen säilyttämistä koskeva yleinen etu – –”

13 Määräyksen 31 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jos 28 kohdassa edellytetyn intressipunninnan perusteella käy ilmi, että hakijalla on painavampi suojeltava intressi sukunimen muuttamiseen ja että näin ollen olemassa on tärkeä syy hänen nimensä muuttamiseen, hakemus on yleensä hyväksyttävä. Seikkoja, jotka on jo otettu huomioon tärkeän syyn olemassaoloa koskevan intressipunninnan yhteydessä, ei voida enää ottaa huomioon harkinnanvaraisina syinä. Jos nimenmuutos ei ole perusteltu tärkeän syyn vuoksi, hakemus on hylättävä.”

14 Nimenmuutoksesta annettua lakia koskevan määräyksen 49 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jos Saksan kansalainen, jolla on myös toisen jäsenvaltion kansalaisuus, käyttää kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti muuta sukunimeä kuin se, jota hänen on lainsäädännön nojalla käytettävä alueella, jolla lakia sovelletaan, tämä sukunimien erilaisuuteen liittyvä epäselvyys voidaan poistaa muuttamalla alueella, jolla lakia sovelletaan, käytettävä sukunimi ottamalla käyttöön kyseisen toisen valtion lainsäädännön mukainen sukunimi. Jos sitä vastoin luovutaankin toisesta sukunimestä, asianomainen on ohjattava sen toisen valtion viranomaisten puoleen, jonka kansalaisuus hänellä myös on.”

15 Jos toimivaltainen hallintoviranomainen ei hyväksy nimenmuutosta, hylkäävää päätöstä vastaan ovat käytettävissä hallinnolliset muutoksenhakukeinot. Jos sen sijaan toimivaltainen hallintoviranomainen hyväksyy sukunimen muutosta koskevan hakemuksen, se varmistaa, että nimenmuutoksen edellyttämät päivitykset tulevat tehdyiksi tai että nimenmuutos merkitään väestörekisteriin.

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

16 Pääasian kantaja syntyi 25.4.1986 Romaniassa ja sai sukunimen Pavel. Hänen vanhempansa ovat Romanian kansalaiset Angela Freitag ja Vica Pavel, ja myös hän on Romanian kansalainen.

17 Pääasian kantajan vanhempien avioeron jälkeen hänen äitinsä avioitui Freitag-nimisen Saksan kansalaisen kanssa.

18 Freitag adoptoi 21.5.1997 annetulla tuomioistuimen päätöksellä pääasian kantajan, joka sai siten myös Saksan kansalaisuuden ja on tästä lähtien ollut sukunimeltään Freitag.

19 Brașovin (Romania) alueneuvoston 9.7.2013 tekemällä päätöksellä pääasian kantajan sukunimi muutettiin hänen hakemuksestaan jälleen Paveliksi. Nimenmuutosta koskevan Romaniassa käydyn menettelyn aikana pääasian kantaja asui vakinaisesti Saksassa.

20 Saatuaan uuden romanialaisen passin, johon sukunimeksi oli merkitty Pavel, hän kääntyi Standesamt der Stadt Wuppertalin (Wuppertalin väestörekisteritoimisto, Saksa) puoleen ja vaati, että nimenmuutos tunnustettaisiin myös Saksan oikeuden mukaan ja että häntä koskevaa väestörekisterimerkintää täydennettäisiin vastaavasti.

21 Wuppertalin väestörekisteritoimisto ja väestörekisterin alempana valvontaviranomaisena toimiva Oberbürgermeister der Stadt Wuppertal (Wuppertalin ylipormestari, Saksa) saattoivat asian Amtsgericht Wuppertalin (Wuppertalin alioikeus) käsiteltäväksi, koska niillä oli epäilyksiä siitä, voidaanko väestörekisteriin jo tehtyä merkintää muuttaa.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että koska pääasian kantaja asui vakinaisesti Saksassa Romaniassa suoritetun nimenmuutosmenettelyn aikana, EGBGB:n 48 §:ää ei voida soveltaa, kun otetaan huomioon, että kyseisessä säännöksessä oikeudelle valita toisessa unionin jäsenvaltiossa saatu nimi väestörekisteritoimistoon tehtävällä ilmoituksella asetetaan edellytykseksi, että kyseinen nimi on otettu aikana, jolloin asianomaisen vakinainen asuinpaikka oli kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, mikä edellytys ei täyty nyt käsiteltävässä asiassa.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, ettei myöskään EGBGB:n 48 §:n soveltaminen analogisesti tule kyseeseen. Sen mukaan lainvalmisteluasiakirjat osoittavat, että lainsäätäjä halusi erityisesti panna täytäntöön 14.10.2008 annetusta tuomiosta Grunkin ja Paul (C-353/06, EU:C:2008:559) seuraavat vaatimukset ja että lainsäätäjä oli tietoinen siitä, ettei säännös kata kaikkia sukunimien erilaisuuden tilanteita.

24 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, sisältävätkö SEUT 18 ja SEUT 21 artikla velvollisuuden, jonka mukaan toisessa jäsenvaltiossa toteutettu nimenmuutos on tunnustettava silloin, kun asianomaisen vakinainen asuinpaikka ei ole kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, mutta hänellä on siihen muu yhteys kaksoiskansalaisuutensa perusteella.

25 Tässä tilanteessa Amtsgericht Wuppertal päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko SEUT 18 ja SEUT 21 artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltion viranomaisilla on velvollisuus tunnustaa tämän valtion kansalaisen nimenmuutos, kun kyseinen henkilö on myös toisen jäsenvaltion kansalainen ja on tässä jäsenvaltiossa ottanut (takaisin) alkuperäisen, syntymässä saamansa sukunimen nimenmuutoksella, joka ei liittynyt perheoikeudellisen aseman muuttumiseen, vaikka nimen ottaminen ei tapahtunut aikana, jolloin asianomaisen vakinainen asuinpaikka oli kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, ja se toteutettiin hänen omasta hakemuksestaan?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Alustavia huomautuksia

26 On aluksi todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin nojautuu EGBGB:n 48 §:ään, kun se haluaa kysymyksellään selvittää, ovatko SEUT 18 ja SEUT 21 artikla esteenä sille, että jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset kieltäytyvät tunnustamasta sukunimeä, jonka tämän jäsenvaltion kansalainen on saanut laillisesti toisessa jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän myös on, kun hänen vakinainen asuinpaikkansa ei ollut tässä toisessa jäsenvaltiossa.

27 On syytä todeta, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee pyynnössään sen, että on olemassa – mitä myös Saksan hallitus ja Euroopan komissio korostavat – erillinen julkisoikeudellinen menettely, josta säädetään nimenmuutoksesta annetussa laissa ja jossa hallintoviranomaiselta voidaan hakea nimenmuutosta.

28 Kyseistä nimenmuutoksesta annetussa laissa säädettyä menettelyä sovelletaan Saksan hallituksen mukaan pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa, koska vaikka on niin, että EGBGB:n 48 § on lähtökohtaisesti sovellettavissa pääasian kantajaan, hän ei kuitenkaan täytä tässä säännöksessä asetettua edellytystä vakinaisesta asumisesta toisessa jäsenvaltiossa. Saksan hallituksen mukaan nimenmuutoksesta annetun lain mukaisessa menettelyssä pääasian kantajan kaltaisessa tilanteessa oleva henkilö voi saada oikeuden käyttää toisen jäsenvaltion oikeuden nojalla saatua nimeä tekemällä tätä koskevan hakemuksen toimivaltaiselle hallintoviranomaiselle.

29 Kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välisessä yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (ks. mm. tuomio 19.9.2013, Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, 40 kohta).

30 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä pyritään ennen kaikkea selvittämään, onko SEUT 18 ja SEUT 21 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että jäsenvaltion väestörekisteritoimisto kieltäytyy tunnustamasta ja merkitsemästä väestörekisteriin tämän jäsenvaltion kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän myös on, laillisesti saamaa nimeä, joka vastaa hänen syntymänimeään, sellaisen kansallisen oikeussäännön perusteella, jonka mukaan tätä merkintää voidaan pyytää väestörekisteritoimistoon tehtävällä ilmoituksella vain, jos tämän nimen ottaminen on tapahtunut

aikana, jolloin asianomaisen vakinainen asuinpaikka oli kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, kun sama kansalainen voi muiden kansallisten oikeussääntöjen perusteella tehdä nimenmuutosta koskevan hakemuksen eräälle toiselle viranomaiselle, joka voi ratkaista hakemuksen harkintavaltaansa käyttäen.

31 On syytä lisätä, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 21 artiklaan ei sisälly pelkästään oikeus liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella vaan myös kaiken kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kielto. Näin ollen pääasian kantajan tilannetta on tarkasteltava yksin tämän määräyksen perusteella (tuomio 12.5.2011, Runevič-Vardyn ja Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, 65 kohta; ks. analogisesti tuomio 2.6.2016, Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, 34 kohta).

Unionin oikeuden soveltamisala

32 Aluksi on syytä tutkia, kuuluuko pääasian kantajan tilanne unionin oikeuden ja erityisesti unionin kansalaisen oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja syrjimättömyyteen koskevien sääntöjen aineelliseen soveltamisalaan.

33 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että vaikka unionin oikeuden nykytilassa säännöt, jotka koskevat henkilön sukunimen kirjoittamista henkilötietoja osoittaviin asiakirjoihin, kuuluvatkin jäsenvaltioiden toimivaltaan, niiden on kuitenkin tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava unionin oikeutta ja erityisesti EUT-sopimuksen määräyksiä, jotka koskevat jokaiselle unionin kansalaiselle tunnustettua oikeutta vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella (tuomio 2.10.2003, Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539, 25 kohta; tuomio 14.10.2008, Grunkin ja Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, 16 kohta; tuomio 22.12.2010, Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, 38 ja 39 kohta; tuomio 12.5.2011, Runevič-Vardyn ja Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, 63 kohta ja tuomio 2.6.2016, Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, 32 kohta).

34 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällainen liittymäkohta unionin oikeuteen kuitenkin on olemassa sellaisten henkilöiden osalta, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia ja jotka oleskelevat laillisesti toisen jäsenvaltion alueella (tuomio 2.10.2003, Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539, 27 kohta). Tällainen on pääasian kantajan, joka on Romanian kansalainen ja oleskelee Saksan liittotasavallan alueella, jonka kansalainen hän myös on, tilanne.

SEUT 21 artiklassa tarkoitetun vapaan liikkuvuuden rajoittaminen

35 On syytä muistaa, että unionin tuomioistuin on toistuvasti todennut, että kansallinen lainsäädäntö, jolla tietyt oman maan kansalaiset asetetaan huonompaan asemaan pelkästään siksi, että he ovat käyttäneet vapauttaan liikkua ja oleskella toisessa jäsenvaltiossa, on SEUT 21 artiklan 1 kohdassa jokaiselle unionin kansalaiselle tunnustettuja vapauksia koskeva rajoitus (tuomio 14.10.2008, Grunkin ja Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, 21 kohta; tuomio 22.12.2010, Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, 53 kohta ja tuomio 12.5.2011, Runevič-Vardyn ja Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, 68 kohta ja tuomio 2.6.2016, Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, 36 kohta).

36 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa niin ikään, että se, että jäsenvaltion viranomaiset kieltäytyvät tunnustamasta tämän jäsenvaltion kansalaisen, joka on käyttänyt oikeuttaan liikkua ja oleskella vapaasti toisessa jäsenvaltiossa, nimeä sellaisena kuin se on määräytynyt viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa, voi rajoittaa SEUT 21 artiklassa vahvistettua oikeutta vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella. Sekaannusta ja haittaa voi syntyä siitä, että sama henkilö käyttää kahta erilaista nimeä (ks. vastaavasti tuomio 2.6.2016, Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, 37 kohta).

37 Tältä osin on palautettava mieleen, että monet jokapäiväisen elämän toimet sekä julkisella että yksityisellä tasolla edellyttävät henkilöllisyyden todistamista ja lisäksi perheen osalta sen jäsenten välillä vallitsevien suhteiden todistamista (tuomio 12.5.2011, Runevič-Vardyn ja Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, 73 kohta ja tuomio Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, 43 kohta).

38 Henkilöllä, joka pääasian kantajan tavoin on kahden jäsenvaltion kansalainen, on konkreettinen vaara joutua kahden eri nimen – eli nimien Pavel ja Freitag – käyttämisen vuoksi hälventämään henkilöllisyyttään tai esittämiensä asiakirjojen aitoutta koskevia epäilyksiä tai epäilyksiä, jotka koskevat asiakirjoihin sisältyvien tietojen todenperäisyyttä, mikä, kuten unionin tuomioistuin on todennut, voi rajoittaa SEUT 21 artiklaan perustuvan oikeuden käyttämistä (ks. tuomio 22.12.2010, Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, 70 kohta ja tuomio 2.6.2016, Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, 40 kohta).

39 Tämän vuoksi se, että jäsenvaltion väestörekisteritoimisto kieltäytyy tunnustamasta ja merkitsemästä väestörekisteriin tämän jäsenvaltion kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän myös on, laillisesti saamaa nimeä, sellaisen kansallisen oikeussäännön perusteella, jonka mukaan tätä merkintää voidaan pyytää väestörekisteritoimistoon tehtävällä ilmoituksella vain, jos tämän nimen ottaminen on tapahtunut aikana, jolloin asianomaisen vakinainen asuinpaikka oli kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, voi rajoittaa SEUT 21 artiklassa vahvistettua oikeutta vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella.

40 Saksan hallitus korostaa kuitenkin, että koska Saksan lainsäädäntöön sisältyy muita oikeusperustoja, joiden perusteella nimenmuutos on mahdollista toteuttaa asianomaisen hakemuksesta, nimittäin nimenmuutoksesta annetun lain asiaa koskevat säännökset, ei ole sellaista henkilöiden vapaan liikkuvuuden estettä, joka voisi syntyä sukunimien erilaisuudesta. Vaikka nimenmuutoksesta annetun lain 3 §:n 1 momentissa asetetaan tämän muutoksen edellytykseksi se, että muutos on perusteltu tärkeän syyn vuoksi, nimenmuutoksesta annettua lakia koskevan määräyksen 49 kohdasta seuraa, että sukunimien erilaisuuden poistaminen niiden Saksan kansalaisten osalta, joilla on kaksoiskansalaisuus, on tällainen tärkeä syy. Niinpä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa asianomainen voisi saada toisessa jäsenvaltiossa laillisesti annetun sukunimen tunnustetuksi tekemällä toimivaltaiselle viranomaiselle hakemuksen nimenmuutoksesta annetun lain nojalla.

41 Jotta voitaisiin katsoa, että Saksan nimeä koskevan säännöstön, kun sitä tarkastellaan kokonaisuudessaan, kaltainen säännöstö on yhteensoveltuva unionin oikeuden kanssa, kansallisten säännösten tai menettelyn, joiden nojalla nimenmuutosta koskeva hakemus voidaan tehdä, on oltava sellaisia, että ne eivät tee SEUT 21 artiklassa annettujen oikeuksien toteuttamista mahdottomaksi tai kohtuuttoman vaikeaksi. Lähtökohtaisesti unionin oikeuden kannalta ei ole merkityksellistä, minkä kansallisen säännöksen tai sisäisen hallinnollisen menettelyn nojalla kantaja voi vaatia nimeensä liittyviä oikeuksiaan.

42 Koska unioni ei ole antanut sukunimen muuttamista koskevaa lainsäädäntöä, kunkin jäsenvaltion asiana on siten sisäisessä oikeusjärjestyksessään määrittää kansallisen lainsäädännön mukaiset yksityiskohtaiset säännöt, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, kuitenkin siten, että nämä säännöt eivät yhtäältä saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia oikeuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne toisaalta saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. mm. analogisesti tuomio 12.9.2006, Eman ja Sevinger, C-300/04, EU:C:2006:545, 67 kohta; tuomio 3.7.2014, Kamino International Logistics ja Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 ja C-130/13, EU:C:2014:2041, 75 kohta ja tuomio 8.3.2017, Euro Park Service, C-14/16, EU:C:2017:177, 36 kohta).

43 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, voiko se itse panna täytäntöön SEUT 21 artiklassa annetut oikeudet ja tunnustaa oikeuden pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa saadun nimen tunnustamiseen vai onko pääasian kantajan käytettävä nimenmuutoksesta annetun lain mukaista julkisoikeudellista menettelyä.

44 Kuten edellä 40 kohdassa on todettu, Saksan hallitus katsoo, että sukunimien erilaisuuden poistaminen on nimenmuutoksesta annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu tärkeä syy. Toimivaltaisilla Saksan viranomaisilla oleva harkintavalta ei myöskään aseta kyseenalaiseksi pääasian kantajan kaltaisen kansalaisen SEUT 21 artiklaan perustuvien oikeuksien käyttämistä.

45 Tältä osin on korostettava, että toimivaltaisten viranomaisten on tätä harkintavaltaa käyttäessään varmistettava SEUT 21 artiklan täysi vaikutus.

46 Saksan oikeudessa olemassa olevassa menettelyssä, joka mahdollistaa nimenmuutoksen, on erityisesti varmistettava, että tärkeän syyn voidaan katsoa olevan olemassa pääasian kaltaisissa olosuhteissa, joissa asianomaisella on jäsenvaltioon, jossa hän sai nimensä, muu yhteys kuin vakinainen asuminen – esimerkiksi kansalaisuus –, jotta toisessa jäsenvaltiossa saatu nimi voidaan tunnustaa.

47 Esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava, että SEUT 21 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion väestörekisteritoimisto kieltäytyy tunnustamasta ja merkitsemästä väestörekisteriin tämän jäsenvaltion kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän myös on, laillisesti saamaa nimeä, joka vastaa hänen syntymänimeään, sellaisen kansallisen oikeussäännön perusteella, jonka mukaan tätä merkintää voidaan pyytää väestörekisteritoimistoon tehtävällä ilmoituksella vain, jos tämän nimen ottaminen on tapahtunut aikana, jolloin asianomaisen vakinainen asuinpaikka oli kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, jollei kansallisessa oikeudessa ole muita säännöksiä, jotka tosiasiallisesti mahdollistavat mainitun nimen tunnustamisen.

Oikeudenkäyntikulut

48 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 21 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion väestörekisteritoimisto kieltäytyy tunnustamasta ja merkitsemästä väestörekisteriin tämän jäsenvaltion kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän myös on, laillisesti saamaa nimeä, joka vastaa hänen syntymänimeään, sellaisen kansallisen oikeussäännön perusteella, jonka mukaan tätä merkintää voidaan pyytää väestörekisteritoimistoon tehtävällä ilmoituksella vain, jos tämän nimen ottaminen on tapahtunut aikana, jolloin asianomaisen vakinainen asuinpaikka oli kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, jollei kansallisessa oikeudessa ole muita säännöksiä, jotka tosiasiallisesti mahdollistavat mainitun nimen tunnustamisen.

Allekirjoitukset